

Forum for Natur og Friluftsliv - Sør-Trøndelag

Sandgata 30, 7012 Trondheim
Tlf.: 94109461 E-post: sor-trondelag@fnf-nett.no

Selbu kommune
postmottak@selbu.kommune.no

Trondheim, 15. oktober 2016

Høringsuttalelse om planstrategi for Selbu Kommune 2016-2019

FNF er et samarbeidsnettverk for naturvern- og friluftslivorganisasjoner på fylkesnivå. I Sør-Trøndelag er elleve organisasjoner tilknyttet FNF som til sammen har 33 000 medlemskap. Vi arbeider for å bevare natur og mulighetene å utøve friluftsliv, både i nærmiljøet og i villmark, i skogen og på fjellet.

Dokumentet har over ti sider med god og fyldig innføring i prosessene, noe som er svært nyttig «introduksjonskurs» for politikerne, såvel som for alle andre som skal svare på høringen og jobbe med sakene videre. Tilsvarende positivt er «*utfordringsdokumentet*» på hele seksti sider. Selve planstrategien er omtrent like omfattende som i andre kommuner, og det generelle inntrykket er at dette ser bra ut. Vi bidrar videre med kommentarer vi håper kan komme til nytte.

Friluftsliv og folkehelse

Friluftsliv er en samling av aktiviteter med svært stor oppslutning, ni av ti sier at de er interessert i friluftsliv¹. Friluftsliv skaper mye fysisk aktivitet og dermed bedre folkehelse, det er dessuten den gruppe av aktiviteter som størst potensial å nå ut til enda flere, i alle aldre fra barn til eldre. Spesielt friluftsliv i nærområdet er et viktig lavterskeltak som aktiviserer grupper som er lite fysisk aktive. To tredeler av befolkningen sier at om de skal bli mer aktive er det fysisk aktivitet i naturen de er interessert i å begynne med eller gjøre mer av². Ifølge Friluftsmeldingen har andelen av befolkningen som utøver friluftsliv i en årrekke vært økende. Selv om den samlet sett har flatet ut de senere årene, har turgåing og utendørs bading fortsatt å øke³.

Hvor viktige naturområdene er for folkehelsen og trivsel blir ofte glemt når man skal avklare arealsaker. De fleste er enige i at vi trenger mer friluftsliv for å kutte sykehusutgiftene, men når man diskuterer hvor et nytt boligfelt eller industriområde skal plasseres går det ofte først ut over friluftslivets anlegg og arealer. Å kartlegge, bevare og opparbeide attraktive friluftsliv- og turområder er et av de viktigste folkehelse tiltakene. Det er ikke bare når friluftslivsområder forsvinner at det har en effekt på hvor mye vi går på tur, men når det kommer nye inngrep i et område blir opplevelsen redusert. Den reduserte opplevelsen kan gjøre at man ikke kommer seg ut like ofte, naturopplevelsen og rolige omgivelser er en av de viktigste motivasjonsfaktorene for å komme seg ut i naturen⁴.

---

1 TNS Gallup 2012

2 Synnovate oktober 2010

3 Meld. St. 18 (2015–2016) Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet

4 Synnovate 2009

Planstrategien forteller at kommunen satser på folkehelse og fokus på forebygging, og under *Fysisk aktivitet* står det at tilrettelegging for fysisk aktivitet vil komme hele befolkningen til gode, og kan ivaretas av alle kommunens sektorer, politikere og frivilligheten. Det står også under *Planbehov* at «*folkehelseaspektet skal inngå i alt planverk i kommunen*». Dette bør imidlertid konkretiseres og en bør sette klare mål der friluftsliv er inkludert. Det gjelder ikke minst også for kategoriene som nevnes i planstrategien; eldre over 67, de som har nedsatt funksjonsevne, barn/oppvekst osv. Planstrategien bør understreke tydelig denne koblingen, og det bør virke videre inn på alle relevante planer, inkludert kommuneplanens samfunns- og arealdel (når det skal revideres neste gang).

Natur- og friluftsverdier

Mange av planene som tenkes utarbeidet i denne perioden berører i større eller mindre grad natur og friluftsliv, som igjen har direkte innvirkning på folkehelsen:

- *Kommunedelplan Handlingsplan fysisk aktivitet, idrett, friluftsliv og anleggsutvikling («anleggsplan»)*
- *Klima- og energiplan*
- *Trafikksikkerhetsplan*
- *Landbruksplan*

I tillegg bør også fag-/temaplanene *Den gode oppvekst* og *Helse og omsorgsplan* inkludere tilrettelegging for adgang til og bruk av naturen.

Såvidt vi forstår ble ikke *Folkehelseplan* gjennomført i forrige periode, og er heller ikke planlagt nå. Dersom så er tilfelle, oppfordrer vi til å gjennomføre en revidering av denne, og her bør friluftsliv utgjøre en sentral del.

Planstrategien minner om fem statlige planretningslinjer, og vi understreker at alle i stor grad er knyttet opp mot natur og friluftsliv. Det gjelder også nesten alle regionale planene / fylkesplanene som nevnes.

Vi oppfordrer til at friluftsliv blir en stor satsning i kommunen kommende periode, til glede for befolkningen. Det vil gi en forbedring av folkehelsen, noe som også medfører reduserte helseutgifter gjennom forebygging.

Vi går litt nærmere inn på det vi mener er viktig:

Verneområder

Det er viktig å følge opp verneområder, med tiltak for vern, drift, skjøtsel og ivaretagelse av leveområder for det biologiske mangfoldet.

Landbruks- og kulturlandskap

I Friluftsmeldingen publisert i mars 2016 understrekes viktigheten av landbruks- og kulturlandskap for friluftslivet, slik at også friluftslivet bør behandles i den sammenheng. *Landbruksplanen* bør også inneholde tiltak for å bevare naturverdier i kulturlandskapet, som kantvegetasjon, ravinedaler osv.

Areal- og tettstedsutvikling

Vi ser at *Kommuneplanens arealdel* ikke skal revideres i denne perioden. Hensyn til nærturområder og grøntdrag/grønnkorridorer må imidlertid tas også i andre planer, slik at man inspirerer og leder befolkningen ut på tur, og videre til gode turområder. Bevaring av verdifulle natur- og friluftslivsområder og tilstrekkelig med gang- og sykkelveier er viktig, og dette må tydeliggjøres i planstrategien. Det gjelder spesielt der folk bor og rundt skoler og barnehager.

Planstrategien omtaler vekstfaktorer for befolkningen, og ytterligere vekst kan medføre utfordringer når det

gjelder måloppnåelse relatert til bl.a. arealforbruk, klima, energi, miljø og transport. Ofte reguleres for store områder til ny bebyggelse samtidig, slik det blir utbyggerne som i størst grad prioriterer hvilke arealer som bygges ned, istedenfor politikerne. I de *nasjonale forventningene til kommunen* står det at planarbeidet skal prioriteres aktivt, og vi mener at kommunen bør prioritere å sikre verdifulle arealer for natur og friluftsliv.

Fortetting med kvalitet bør være et overordnet mål, og det bør utarbeides grønnplaner for flere tettsteder, slik som for Støren i 2015. I tilfeller der det er avsatt nok boligareal for lang tid framover, bør kommunen i planperioden vurdere å oppheve en del eldre reguleringsplaner som ikke lenger er i bruk.

De nasjonale føringene tar også opp «*attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder*». Med attraktive boarealer mener vi at det bør være god adkomst til natur- og friluftsområder, uten miljøforurensning og støy.

Transport

Vi ser at kommunen ønsker å satse på kollektivtransport og gang/sykkel, noe vi mener er bra av hensyn til arealforbruk og miljø. Både nye veier og oppgraderinger er ofte en utfordring, slik som også fornyelseskjøring og snøscootertraseer i utmark kan bli.

Vannforekomster

Planstrategien bør inneholde noe om kommunens arbeid med vannforekomster (vann, tjern, vassdrag, myr, våtmark osv.), og om hvordan kommunen skal innfri krav om god økologisk tilstand etter vannforskriften og EUs vanddirektiv. Dette er viktig blant annet med tanke på avrenning fra landbruket, ved masseuttak/-deponier, gruver o.l. Skred- og flomsikring kan ha både negativ og positiv innvirkning.

Hovedplan vannforsyning, Hovedplan avløp, og Landbruksplanen kan være blant de aktuelle planene for slike hensyn, samt kommunedelplaner og områdereguleringer.

Natur-, utmarks- og fjellområdene

Dersom kommunen velger å kartlegge fjellområdene for ressurser og bruk, er det viktig å inkludere friluftslivet og naturverdier som ikke nødvendigvis har noen direkte økonomisk høstingsverdi. Det bør sees i sammenheng med kommunens kartlegging av friluftsområder. Fungerende økosystemer gir økosystemfunksjoner som oftere sparer samfunnet for utgifter enn de gir inntekter, slik som å gi oss rent drikkevann, turopplevelser og bedre folkehelse. Vindkraft kan gå sterkt på bekostning av natur- og friluftslivsverdier, slik at kommunale og interkommunale delplaner må ta hensyn til dette.

Kan det også være en idé med en egen delplan for bevaring og forvaltning av natur- og friluftslivsområder?

Kart og kartlegging

Strategiplanen bør understreke behovet for å kartlegge, bevare og utvikle turmulighetene i nærområdet. Det kan knyttes til bl.a. ressurskartleggingen i fjellområdene, men også til andre planer eller en egen plan som nevnt i forrige punkt. Dessverre ser vi også ofte at slike formuleringer i lite forpliktende planer ofte må vike for andre interesser. Vi minner derfor om at det ikke bare er viktig at man har en plan som sier at man skal bevare turområder, men at man også følger den. En rekke kommuner har allerede kartlagt sine friluftslivsområder, og disse må sikres med Friluftsloven og allemannsretten, samt å eventuelt supplere med statlig sikring.

Bærekraft

De nasjonale føringene nevner spesifikt «*bærekraftig areal- og samfunnsutvikling*» og «*attraktive og klimavennlige by og tettstedsområder*». En viktig visjon for en bærekraftig utvikling er derfor å være både klimanøytral og arealnøytral, altså både nullutslipp av klimagasser, og stans i skadelig arealforbruk. Forbruk av areal er den desidert største årsaken til at naturmangfold og naturområder forsvinner.

Om flere skal ha en miljøvennlig livsstil må de miljøvennlige valgene være attraktive for personen som skal ta valget. Det er derfor viktig at planstrategien tar opp satsning på kollektivtrafikk, gang- og sykkelveier og at det skal være enkelt å leve miljøvennlig. *Klima- og energiplanen* vil være en viktig del av dette, men bærekraft bør ligge til grunn for alle planer som berører natur og miljø, boforhold, bruk av arealer osv.

Den mest miljøvennlige energien er den som ikke blir brukt. ENØK-tiltak er bra for naturen, og skaper i tillegg lokale arbeidsplasser og sparer utgifter på sikt. Klima- og energivennlige løsninger bør fremheves tydelig, og planstrategien inneholder en del gode punkter. Den kommunale bygningsmassen bør ha god kvalitet og være energieffektiv. Energiforbruket bør reduseres mest mulig, både av hensyn til klimagasser, men også fordi fornybar energiproduksjon er arealkrevende og er i konflikt med biologisk mangfold og frilufsinteresser. Klima og energiplanen må ha ambisiøse mål om å redusere energiforbruket i kommunale bygg (minst 10 % i perioden), slik som også målet om å redusere utslipp fra forbrenning.

Trygg etablering av bygg, tiltak for fordrøying av overvann, etablering av fjernvarme og fornybar energi bør sikres på slik måte at en samtidig ivaretar natur- og frilufsverdier. Areal- og transportplanleggingen bør samordnes, noe som kan bidra til å redusere arealforbruket.

Frivillighet

I flere sammenhenger anerkjenner planstrategien frivilligheten, spesielt i forbindelse med folkehelsen. Som vi skrev innledningsvis øker aktiviteten innen friluftsliv, spesielt turgåing og utendørs bading. Dette medfører et økt behov for tilrettelegging og vedlikehold, som turstier, grøntdrag og badeplasser. Foreninger og frivillige kan medvirke til dette, men for å «*pleie ildsjelene*» og «*tilrettelegge for frivilligheten*», som strategiplanen sier, så kreves midler, materialer og aktiv medvirkning også fra kommunen. Turskiltprosjektet er en god måte å hjelpe folk ut på tur.

Medvirkning og samarbeid med FNF

De nasjonale forventningene til kommunene understreker viktigheten av å «*sikre godt kunnskapsgrunnlag og tidlig interesseavklaring gjennom gode prosesser med berørte parter - aktiv bruk av regionalt planforum*», jf. planstrategien. Vi håper derfor at kommunen benytter seg av FNF-nettverket i sitt arbeid med natur og friluftsliv. FNF Sør-Trøndelag og naturvern- og frilufsorganisasjonene (se <http://fnf-nett.no/7710>) bidrar gjerne gjennom en reell og bred medvirkning, og ønsker å bli inkludert med videre i kommunens planprosesser. Vi tar gjerne mot henvendelser fra kommunen i saker og områder som også berører de tilsluttede organisasjonenes interesser. Når kommunen skal utvikle nye planer, deltar vi gjerne på informasjonsmøter kommunen arrangerer for befolkningen og interesserte parter. (Det er en fordel at disse er på kveldstid, da det øker mulighetene for at frivillige kan delta.)

Samarbeid med naturvern- og frilufsorganisasjonene kan med fordel implementeres i kommunens planstrategi og kommende planer, inkludert FNFs strategiske rolle som felles kontaktpunkt.

Uttalelsen støttes av: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag, Norges Jeger og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Sør-Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening og Trondheim Turmarsjforening.

Erik Brenna
Fylkeskoordinator
FNF Sør-Trøndelag